

Oslo kommune

STATUSRAPPORT

Basisopplæring i velferdsteknologi og hverdagsmestring

Januar 2019

Innhold

1 Bakgrunn.....	3
1.1. Definisjoner av begrep	3
1.2 Målgruppe og nivå	7
2 Innhold i basisopplæringen velferdsteknologi og hverdagsmestring	8
2.1 Temaer i basisopplæringen	8
2.2 Undervisningsmetoder i basisopplæringen	8
3 Erfaringer	8
4 Nettkurs i KS Læring	10
5 Informasjonsarbeid	11
6 Videre anbefalinger og fremdrift.....	11
7 Budsjett og regnskap	13

1 Bakgrunn

I 2016 ble prosjekt Basisopplæring i velferdsteknologi og hverdagsmestring etablert. Representanter fra Helseetaten og Sykehjemsetaten utgjør prosjektgruppen, og arbeidet med basisopplæringen har vært i tett samarbeid med helsehus og bydelene.

Prosjektgruppens mandat er å utvikle og prøve ut et opplæringsprogram innen velferdsteknologi og hverdagsmestring i samarbeid med bydelene og helsehusene. Vi har delt opplæringen inn i basisopplæring, fordypning og spesialisering. Hovedmål for basisopplæringen er at medarbeidere skal

- ha kunnskap om hverdagsmestring, samt benytte denne kunnskapen til å gi en god tjeneste som bygger på den enkeltes ressurser og hva som er viktig for innbyggerne
- ha kunnskap om hvilken velferdsteknologi som brukes i Oslo kommune og kunne identifisere brukere til velferdsteknologiske løsninger som underbygger mestring
- ha forståelse for hvorfor velferdsteknologi er en del av tjenesten og forståelse for egen og andres rolle
- fremme samarbeid på tvers av tjenester for å sikre god faglighet og deling av erfaringer

Prosjektgruppen har jobbet frem nivåer i tiltakene, målgruppe og læringsmål og fulgt Overordnet strategisk kompetanseplan for helse- og omsorgstjenestene 2017-2021. Kompetanseplanen trekker blant annet frem at velferdsteknologi stiller krav til medarbeidernes digitale ferdigheter, kompetanse i behovskartlegging, bruk, opplæring og oppfølging i spesifikke hjelpemidler. Videre står det at KS Læring er en kommunal delingsarena med opplæringstilbud som Oslo kommune skal ta i bruk. Kurs i velferdsteknologi er nevnt som eksempel.

I Byrådets forslag til budsjett for 2019 står det at Helseetaten sammen med Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten har utviklet et kompetanseopplegg for tjenestene (s.23).

1.1. Definisjoner av begrep

Velferdsteknologi:

Definisjonen av velferdsteknologi i *Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg er følgende:*

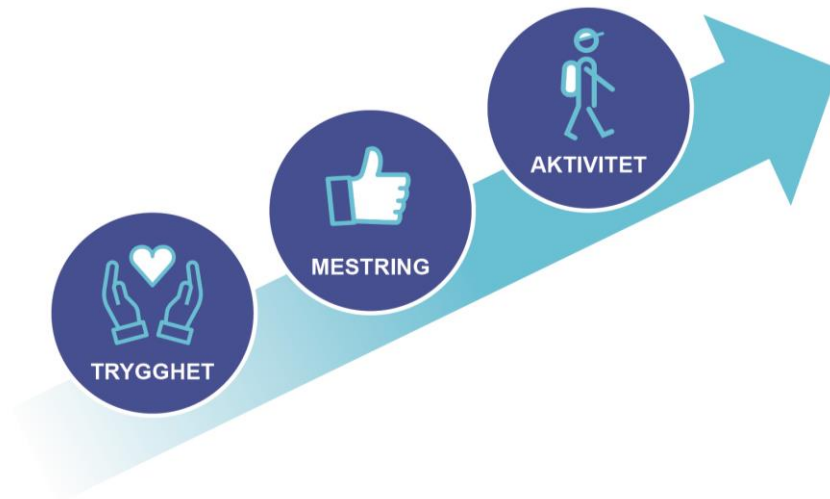
«Med velferdsteknologi menes først og fremst teknologisk assistanse som bidrar til økt trygghet, sikkerhet, sosial deltakelse, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrker den enkeltes evne til å klare seg selv i hverdagen til tross for sykdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsatt funksjonsevne. Velferdsteknologi kan også fungere som støtte til pårørende og ellers bidra til å forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på tjenestetilbudet. Velferdsteknologiske løsninger kan i mange tilfeller forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon.»

I sluttrapporten til VIS (velferdsteknologi i sentrum) prosjektet «Trygghet og mestring» (2016:2) i Oslo Kommune, ble velferdsteknologi definert som følgende «Velferdsteknologi er ulike tekniske løsninger og produkter som har til hensikt å understøtte eller forsterke brukerens selvstendighet, trygghet, mestring og aktivitet».

Mål med velferdsteknologiseringen i Oslo kommune er at etablering av velferdsteknologi som en del av tjenestetilbudet skal bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse opplever trygghet, mestring av egen livssituasjon og aktiv deltakelse i samfunnet de er en del av.

Fig. 1: Mål for velferdsteknologi

Hverdagsmestring:

Hverdagsmestring er et begrep som ble etablert ved utvikling av hverdagsrehabilitering i Oslo og landet for øvrig. I Osломodellen for hverdagsrehabilitering defineres hverdagsmestring som beskrevet under.

«Hverdagsmestring er et helsefremmende og forebyggende tankesett som vektlegger den enkeltes mestring i hverdagen uansett funksjonsnivå. Mål om hverdagsmestring er derfor aktuell for hele helse- og omsorgstjenesten. Brukerstyring og vektlegging av den enkeltes ressurser og deltakelse står sentralt» (Osломodellen for hverdagsrehabilitering 2016, Ness m.fl. 2012:3).

Vifladt og Hopens (2004; gjengitt i Ness m. fl. 2012:4) definerer mestring som følgende

«Mestring dreier seg i stor grad om opplevelse av å ha krefter til å møte utfordringer, og følelse av å ha kontroll over eget liv. Aktiv og god mestring hjelper deg til å tilpasse deg den nye virkeligheten, og setter deg i stand til å se forskjellen på det du må leve med, og det du selv kan være med å endre på».

Hverdagsmestring handler om at innbyggerne skal mestre sine liv og sin hverdag. Det innebærer at vi må gjennomgå hva som er viktige aktiviteter for den enkelte. Pasientspesifikk funksjonsskala (PSFS) (vedlegg 1) er en vurdering av aktivitetsutfordringer og spørsmålene som stilles er: Hva er viktige aktiviteter i livet ditt nå? Hvordan vil du delta? Det bør alltid vurderes om velferdsteknologi kan underbygge brukers mål, trygghet, aktivitet og mestring i kartleggingen av bruker.

Figur 2. Hverdagsmestring som mål for helse- og omsorgstjenestene i Oslo kommune

Kompetanse:

I Overordnet strategisk kompetanseplan vises det til Linda Lai:

«Med kompetanse mener vi potensialet som ligger i de ansatte og deres evne til å møte dagens og morgendagens oppgaver. Dette er en vid forståelse av begrepet, som rommer langt mer enn de ansattes formelle utdanning og arbeidserfaring. Kompetanse er ikke en egenskap, noe de ansatte besitter, men må sees i forhold til situasjoner, mål og krav i tjenestene».

Kompetanse omfatter dermed de ansattes kunnskap, ferdigheter, evner og holdninger.

- Kunnskap - dvs. de ansattes innsikt, viten og kjennskap, utdanning og erfaring
- Ferdigheter - handler om å kunne gjøre oppgaver i praksis, ha gjennomføringskraft, ta beslutninger og analysere andres behov
- Evner – handler om personlige egenskaper og talent, samt troverdighet, omgjengelighet og naturlig autoritet
- Holdninger - er meninger, tro, vilje og innstilling. Kommer til uttrykk gjennom indre motivasjon, samarbeidsvilje og ansvarfølelse

Den enkelte bydel bør kartlegge medarbeidernes kompetanse når det gjelder velferdsteknologi og hverdagsmestring.

Bruker:

I basisopplæringen betyr «bruker» en person som har en velferdsteknologisk løsning og hvor helse- og omsorgstjenesten er ansvarlig for oppfølging.

1.2 Målgruppe og nivå

Målgruppe for basisopplæring er medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene, fortrinnsvis i bydelene og helsehusene. Det er tatt utgangspunkt i læringsmål i «Velferdsteknologiens ABC» (KS, SINTEF og Høgskolen i Sørøst-Norge 2016) og Linda Lai sin definisjon av kompetanse (fig.2) og tilpasset Oslo kommunes behov. I basisopplæringen retter læringsmålene seg mot holdninger og kunnskap. Når det gjelder læringsmål som dekker ferdigheter og evner dekkes dette ikke på basisnivå men i fordypningsnivået.

Figur 3. Læringsmål for basisopplæring velferdsteknologi og hverdagsmestring

MÅLGRUPPE FOR OPPLÆRINGEN: Medarbeidere som har den daglige oppfølging av brukere med hverdagsmestring og velferdsteknologi uavhengig av utdanningsbakgrunn og deres ledere.	
På området KUNNSKAP , skal medarbeidere ha kunnskap om:	På området HOLDNINGER , skal medarbeidere ha holdninger som:
<ul style="list-style-type: none"> - Fremtidige behov i helse- og omsorgssektoren, og hvorfor tjenesteutvikling er viktig - Hverdagsmestring som tankesett og hvordan det påvirker tjenesten - Hvorfor vi skal ta i bruk velferdsteknologi og fokusere brukers egne ressurser og hverdagsmestring - Hvordan involvere brukere i arbeidet med velferdsteknologi - Ulike typer teknologi med ulike formål og områder i Oslo kommune - Forskjellen på hjelpemidler og velferdsteknologiske løsninger - Lovverk som regulerer bruk av velferdsteknologi og etiske problemstillinger - Ansvarsområder til tjenesteansvarlig (TA) og primærkontakt (PK) og andre ressurspersoner	<ul style="list-style-type: none"> - Gjenspeiler fremtidens behov for helse- og omsorgstjenester - Gjenspeiler hverdagsmestring - Reflekterer eget ansvar - Erkjenner ansvar for å følge opp velferdsteknologiske løsninger til den enkelte og erkjenner at tankesett og holdninger om hverdagsmestring påvirker arbeidet med brukere - Reflekterer hvordan teknologi kan assistere mennesker i deres daglige liv - Gjenspeiler respekt for lovverkets betydning og rolle i daglige gjøremål med brukere av velferdsteknologi - Verdsetter etiske prinsipper i daglige gjøremål med brukere av velferdsteknologi

2 Innhold i basisopplæringen velferdsteknologi og hverdagsmestring

2.1 Temaer i basisopplæringen

- Hva er hverdagsmestring og hvorfor skal vi holde på med det?
- Hva er velferdsteknologi og hvorfor er det så viktig?
- Velferdsteknologi i Oslo kommune
- Roller og dokumentasjon i velferdsteknologi og hverdagsmestring
- Lovverk og etikk

Det er erfaringsdeling i gruppe og i plenum for hvert tema.

2.2 Undervisningsmetoder i basisopplæringen

Tradisjonell opplæring:

- Oppstartseminar (en halv dag)
- 3 gruppesamlinger (a 1 ½ -2 timer) på egen arbeidsplass og 1 visning i Almas hus
- Selvstudium (Deltakerne får med seg et opplæringshefte).

Nettkurs:

- Teori, film og oppgaver
- KS Læring som læringsplattform og integrert med HR kompetanse

3 Erfaringer

I 2018 er det gjort praktiske erfaringer med oppstartseminar, gruppesamlinger, gjennomføring av visning i Almas hus og utvikling i nettkurs. Under beskrives de ulike erfaringene i den tradisjonelle opplæringen med oppstartseminar og gruppesamlinger. I kapittel 4 beskrives status i utarbeidelsen av nettkurset i KS Læring.

Antall oppstartseminarer og deltakere

Det er arrangert 7 oppstartseminarer i basisopplæring med påfølgende gruppesamlinger på det enkelte tjenestested i 2018. Totalt antall deltakere er 271. I basisopplæringen har det vært god tverrfaglig deltakelse og deltakerne har vært både ledere og medarbeidere i tjenestene. Som figur 4 viser, har det vært gjennomgående lav deltakelse fra helsehusene. Det er sendt ut en henvendelse til Sykehjemsetaten sentralt og det enkelte helsehus lokalt for om mulig å kunne tilpasse opplegget. Sykehjemsetaten er i prosess for å avklare organisering innad i langtidshjem og helsehus. De ønsker å delta i arbeidet sammen med Helseetaten.

Det er ulik oppslutning og deltakelse fra bydelene, men alle bydelene utenom en har vært representert og deltatt en eller flere av oppstartseminarene med påfølgende gruppesamlinger. En gruppe består av 6-8 deltakere gjennomsnittlig. Det har vært store omstillinger og omorganiseringer av tjenestene i flere av bydelene og dette oppgis som en av de viktigste grunnene til at de ikke klarer å stille med deltakere. Andre jobber på flere nivåer og med forankring. Bydel Nordstrand for eksempel vil forankre basisopplæringen i bydelsutvalget gjennom informasjon og ved utdeling av opplæringsheftene i basisopplæringen.

Figur 4. Deltakelse i oppstartseminar og med gruppesamlinger i bydelene og helsehusene i 2018

Bydel	7.2.18	10.4.18	16.4.18	11.6.18	10.9.18	29.10.18	22.11.18
Nordre Aker	X pilot						X
Vestre Aker	X pilot	X	X			X	
Ullern				X	X	X	
St. Hanshaugen			X		X		
Grünerløkka							
Gamle Oslo				X	X	X	
Sagene					X	X	X
Alna			X			X	
Bjerke							X
Søndre Nordstrand						X	
Nordstrand		X		X		X	X
Østensjø			X				X
Stovner					X		
Grorud						X	
Frogner				X	X	X	
Helsehus	7.2.	10.4.	16.4	11.6.	10.9.	29.10.	22.11
Ullern				X			
Ryen	X		X				
Lilleborg			X				
Solvang		X					
Deltakere totalt fra bydel og helsehus	22	30	53	26	40	52	48
Totalt deltakere per 31.12.18	271						

Lokaler

Oppstartseminarene ble under piloten og seminarer våren 2018 holdt i Senter for fagutvikling og forskning (SFF/USHT) sine lokaler på Aker, bygg 8. Lokalene er egnet for ca 40 deltakere i gruppe samtidig, og det ble holdt visning i Almas hus samme dag. Tilbakemeldinger fra deltakere har vært et ønske om mer tid til temaene og visning i Almas hus. Høsten 2018 ble oppstartseminarene lagt til Storgata 51, Helseetaten og erfaringene så langt er som beskrevet under:

- Det er plass til 100 deltakere i Storgata 51. Erfaringene så langt er at det ideelle er 50 deltakere for å få til god erfaringsdeling og dialog.
- Det har blitt mer tid til hvert emne i basisopplæringen og til erfaringsdeling i gruppe og i plenum, og deltakerne har ikke etterspurt mer tid etter at opplegget ble justert.
- Det går mindre tid til praktiske forberedelser i Storgata da dette ivaretas av lokalenes eiere (Velferdsetaten).
- Det er leiekostnader knyttet til lokalene i Storgata

- Visningen i Almas hus er lagt som en egen samling for å øke tid til visningen og for å kunne oppsummere erfaringer fra gruppesamlingene. Hvordan dette fungerer for deltakerne vil vi ha erfaring om i løpet av våren 2019.

Påmelding

Ved programutsendelse ble bydelene og helsehusene bedt om å melde seg på gruppevis fordi det skal være gruppesamlinger i etterkant av oppstartseminaret. Dette har vært krevende for bydelene og har resultert i mye rot og sen påmelding (etter fristen). I høst ba vi derfor deltakerne å melde seg på individuelt eller i grupper. Det har resultert i at noen bydeler ikke har hatt nok deltakere til å danne gruppe, men for de fleste har det vært mange nok deltakere i hver bydel.

Det har ved utsendelse av program vært viktig å følge tett opp i arrangementsløsningen og med jevnlig påminninger. De siste to seminarne har vært fullbooket. Det er god erfaring med å bruke både e-post og Workplace til utsendelse av program.

Evaluering og forbedring av oppstartseminar og gruppesamlingene

Deltakerne på oppstartseminaret og på visning i Almas hus har blitt bedt om å gi tilbakemeldinger ved behov for justeringer av opplegget. Bydel St. Hanshaugen og Bydel Nordre Aker har gitt utfyllende og konstruktiv tilbakemelding, noe som har resultert i justering av basisopplæringen, både av opplæringsheftet og oppstartseminaret. Opplæringsheftet har vært revidert 3 ganger.

Kunnskapen om velferdsteknologi i tjenestene øker både som resultat av opplæringstiltak, men også på bakgrunn av erfaring med velferdsteknologi i tjenestene. Kontinuerlig evaluering er derfor nødvendig for å tilpasse basisopplæringen til det kunnskapsbehovet som medarbeidere har til enhver tid.

Det har i 2018 vært observatører fra Sykehjemsetaten til stede på to av oppstartseminarene. Avdeling Kvalitet og utvikling vil gi tilbakemelding om videre planer for opplæring innen velferdsteknologi i Sykehjemsetaten for langtidshjemmene.

4 Nettkurs i KS Læring

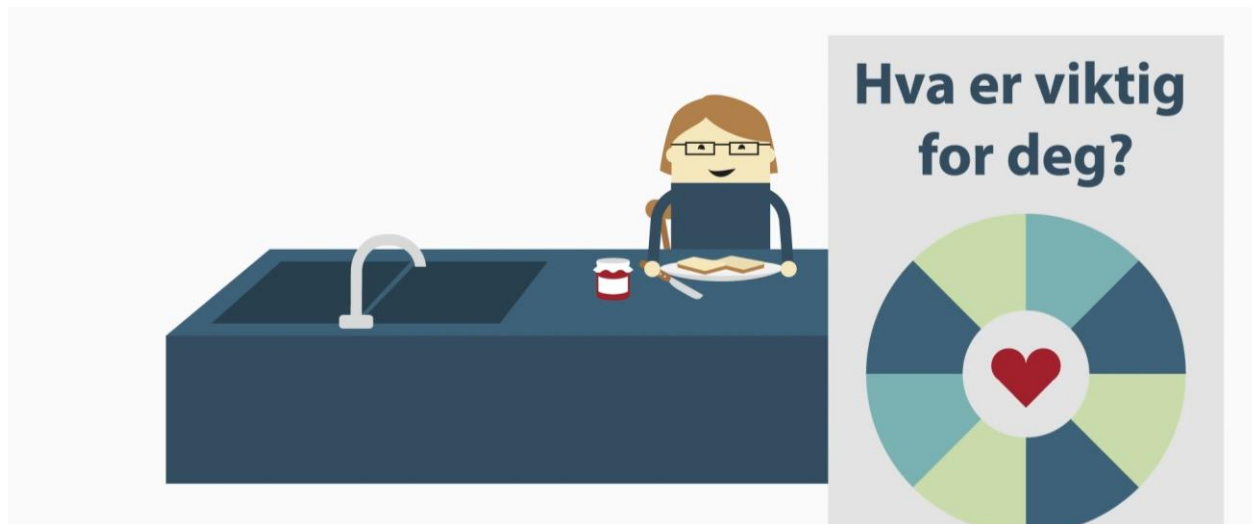
KS Læring er en nasjonal læringsplattform som er spesialtilpasset for deling av kunnskap og kompetanseheving i kommunesektoren. Den inneholder både kursproduksjon og kursadministrasjon. Oslo kommune har avtale med KS om bruk av KS Læring. Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) er prosjekteier fra Oslo kommune, og Helseetaten er pilot i prosjektet som innebærer å prøve ut KS Læring etter integrasjon med HR kompetanse. Seksjon for velferdsteknologi og Seksjon for kompetanse- og tjenesteutvikling er ansvarlig for utprøving og evaluering av KS Læring som læringsplattform knyttet til velferdsteknologi. Før utprøving kan gjennomføres må en integrasjonsløsning mellom KS Læring og HR systemet på plass. Det vil blant annet muliggjøre pålogging fra «hvor-som-helst» via ID-porten. Integrasjonen er enda ikke gjennomført, men skal etter planen slutføres innen årets utgang.

I påvente av integrasjon har prosjektgruppen jobbet med innhold og oppbygging av nettkurset. Det er utarbeidet manus og oppgaver, og det er produsert tre animasjons- og to informasjonsfilmer til

samme formål i samarbeid med Comte Bureau AS. Nettkurset skal etter planen ferdigstilles i løpet av 2018. Nettkurset bygges opp i moduler som muliggjør utvidelse og retter seg mot f.eks. langtids hjem, Omsorg +, boliger til mennesker med funksjonsnedsettelse etc. På denne måten kan nettkurset utvikles over tid og redigeres underveis som endringer og utvikling skjer.

Telemark kompetanse AS bistår i opplæring og ferdigstillelse av nettkurset. Nettkurset lanseres og publiseres 7.2.19.

5 Informasjonsarbeid

Prosjektets fremdrift beskrives i informasjonsbrev som sendes ut til fag- og ledernetverkene i Helseetaten og andre ressurspersoner i tjenestene, samt administrasjonen i Sykehjemsetaten og helsehusene. Det er sendt ut to informasjonsbrev i 2018. Program og invitasjon til oppstartseminar sendes ut i ulike kanaler som:

- E-post
- Workplace
- Kompetansebroen.no

6 Videre anbefalinger og fremdrift

I budsjettforslag for 2019 for Helseetaten står det i kapittel 6.3:

3 Mål, tiltak og resultatindikatorer

Mål 1 Innbyggere skal møte sammenhengende og tilgjengelige tjenester der medarbeiderne har riktig kompetanse og nok tid

Tiltak 2: Gjennomføre kompetansetiltak for medarbeidere i helse- og omsorgstjenesten i norsk språk, ernæring og velferdsteknologi.

Videre står det i kapittel 5.7 B Omsorg

2 Situasjonsbeskrivelse

Bydelene har ansvar for å ta i bruk og tilby løsningene, og omstille tjenestene i samarbeid med innbyggerne. Helseetaten har sammen med Senter for fagutvikling og forskning i Sykehjemsetaten utviklet et kompetanseopplegg for tjenestene (s.23).

Helseetaten viderefører arbeidet med egne ressurser og midler, i samarbeid med Sykehjemsetaten og bydelene, og med fortsatt prosjektorganisering. Det avholdes minimum to styringsgruppemøter i 2019.

Videre anbefalinger for 2019:

- Lokaler i Storgata 51 vil benyttes videre for å ha plass til flere deltakere på hvert oppstartseminar.
- Det anbefales at basisopplæringen fortsetter i nåværende form med oppstartseminar og gruppesamlinger. Det trykkes opp revidert undervisningsmateriell til deltakerne.
  - o Det bør utarbeides en digital versjon av opplæringsheftet
- For å stimulere flere til visningen på Almas hus vil det iverksettes nye tiltak:
  - o det oppfordres til å finne dato til visning i oppstartseminaret
  - o det sendes ut en lenke til påmeldingssiden til deltakerne i etterkant av seminaret
  - o kursbevis deles ut på visningen og ikke i oppstartseminaret
- Nettkurset vil være nesten ferdigstilt i 2018 og er klar for uttesting og pilotering på nyåret. Evaluering og justering vil skje innen 1. april 2019. Nettkurset er ikke ment å erstatte oppstartseminaret, men være et supplement. Det er viktig med ulike pedagogiske virkningsmidler i opplæringen som skal treffe en bred målgruppe i helse- og omsorgstjenestene.
  - o Når det gjelder pilotering av nettkurset vil ressurspersoner og medarbeidere i etatene og i bydelene bli spurt om å delta
- Prosjektet utarbeider et notat til EHA med forslag til hvordan organisere KS Læring i vår sektor
- Styringsgruppen anbefaler et videre samarbeid mellom de to fagetatene i 2019, både i videreføringen av oppstartseminaret og i utvikling av opplæring på et fordypningsnivå. Bydelene og helsehusene vil involveres og bes å bidra inn i dette arbeidet
- Prosjektet kan stå for opplæring av kursopprettende i KS Læring og være støtte i arbeidet med påbyggingsmoduler i nettbasert basisopplæring i velferdsteknologi og hverdagsmestring
- Prosjektet vil samarbeide med Comte Bureau AS videre i 2019
- Prosjektportalen oppdateres fortløpende

7 Budsjett og regnskap

Sykehjemsetaten ved SFF/USHT har hatt kommunale kompetanse- og utviklingsmidler fra Fylkesmann i Oslo og Akershus (FMOA). I tillegg fikk SFF/USHT i 2017 tilført midler øremerket «Oppstartseminar velferdsteknologi» fra Helsedirektoratet. Midlene fra Sykehjemsetaten ble oppbrukt i juni 2018.

Helseetaten ved Seksjon for kompetanse- og tjenesteutvikling har fått midler tildelt fra Fylkesmannen i 2017 og 2018 til opplæringstiltak og utvikling av nettbasert basisopplæringsprogram med formålet:

- 1) Utarbeidelse av innhold i basisopplæring i velferdsteknologi og hverdagsmestring som nettkurs
- 2) Kompetanse i å utarbeide nettkurs og legge ut på aktuell læringsplattform KS Læring
- 3) Opplæringstiltak innen velferdsteknologi

Seksjon for velferdsteknologi har inngått avtale med Comte Bureau AS for utvikling av nettkurs, filmer og animasjonsfilmer. Telemark kompetanse AS står for opplæring av kursopprettet og superbruker i KS Læring.

Det står ca 977.000,-kr igjen ved nyttår som overføres til 2019.

Utgifter i 2019 beregnes å bli

Aktiviteter	Estimert kostnad
Oppstartseminar i basisopplæring: leie av lokaler, trykking av opplæringshefter	Kr 150 000
Utvikling av elektroniske opplæringshefter	Kr. 100 000
Utvikling av modeller/revidering av nettkurs (konsulentoppdrag)	Kr 100 000
Lansering av nettkurs	Kr. 20 000
Utvikling av fordypning i velferdsteknologi og hverdagsmestring i tett samarbeid med bydelene og helsehusene	Kr 50 000
Kurs i KS Læring for kursopprettene	Kr 120 000
Filmproduksjon (Fremtidens Tim med hjemmetjenester)	Kr 200 000
Kurs i kommunikasjons- og markedsføringsverktøy	Kr. 100 000
Diverse utgifter arbeidsgruppe/styringsgruppe	Kr 3000
Totalt	843 000,-

